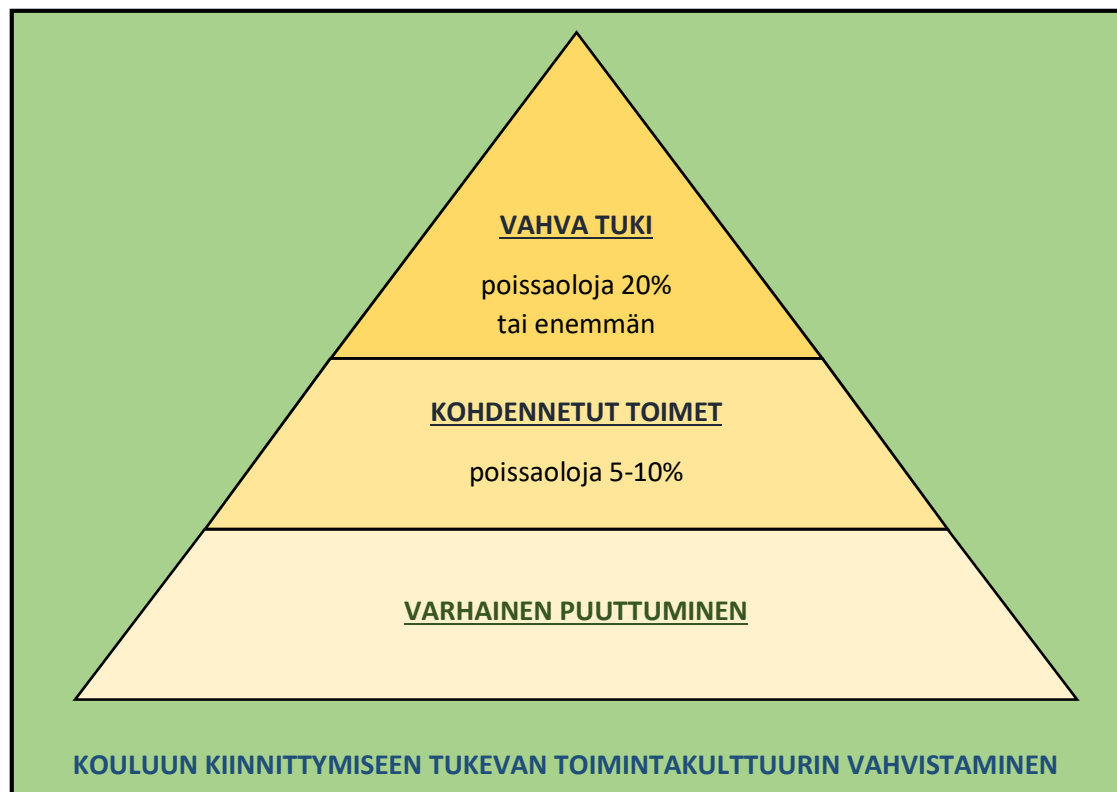

Jokainen koulupäivä on tärkeä! Koulun läsnäoloa tukevan toimintamallin vahvistamiseen liittyvä ohjeistus täydentää län koulujen käytössä olevaa poissaolomallia. Materiaali on tarkoitettu koulujen henkilökunnalle, muille toimijoille sekä huoltajille. Se sisältää erilaisia keinoja ja konkreettisia toimintaohjeita poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen. Poissaoloihin tulee puuttua perusopetuslaki 26§ mukaan.

Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. (25.11.2022/947)

VARHAINEN PUUTTUMINEN

TUNNISTA POISSAOLON ENSIMERKIT

Usein oppilaan ongelmat ovat monitahoisia, ja kyse voi olla useamman taustasyyn yhteisvaikutuksesta.

Koulussa näkyviä poissaolojen esimerkkejä voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Toistuvat myöhästymiset.
- Vaikeuksia tulla tietyille oppitunneille.
- Vaikeuksia tulla kouluun tiettyinä viikonpäivinä tai tiettyyn aikaan.
- Keskeytyneet koulupäivät.
- Luvattomat poissaolot.
- Toistuvaa hankaluutta kouluun lähtemisessä.
- Toistuvat käynnit terveydenhoitajalla.
- Lisääntyneet psykosomaattiset oireet, kuten vatsakipu, päänsärky tai pahoinvointi.
- Vaikeudet kaverisuhteissa.

- Lisääntynyt itkuisuus tai vetäytyneisyys.
- Lisääntynyt yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana.
- On läsnä, mutta ei osallistu työhön oppitunnilla.
- Yksinäisyys ja vetäytyminen.
- Koulun sosiaalisten tilanteiden välttely tai pelko.
- Vaikeudet siirtyä tunnilta toiselle tai toistuva halu poistua luokasta.
- Palkitsevien tilanteiden etsiminen koulun ulkopuolelta.
- Koulutehtävien välttely tai tekemättä jättäminen.
- Vaikeus palata kouluun loman tai sairauspoissaolon jälkeen.
- Isot muutokset arvosanoissa.
- Muutokset käyttäytymisessä ja mielialassa.

Selvitä, mistä tilanne johtuu ja miten oppilaan olemista voidaan helpottaa.

OPPILAAN KOHTAAMINEN

Ota havainto puheeksi, kun

- Kun havaitset käyttäytymisen muutoksen tai poissaolo on herättänyt huomion
- Ota havainto puheeksi lapsen ja nuoren kanssa
- Muista myönteinen huolenpidon sävy
- Varmista lapsen tai nuoren kokemus kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta
- Selvitä oppimisen tuen tarve
- Ole yhteydessä huoltajaan.
- Jos lapsi tai nuori ei vastaa aloitteeseen, tarjoa uutta mahdollisuutta.

Konsultoi tarvittaessa oppilashuollon henkilöstöä.

Hei, mitä kuuluu?
Miten voit?

Onko sinulla
huolta?

Vuorovaikutuksessa huomioitavia asioita:

KUUNTELE

KUNNIOITA lapsen tai nuoren kertomaa; älä vähättele, paistuttele tai kauhistele

KIINNOSTU: älä välttele vaikeista asioista keskustelua

KYSY lapsen tai nuoren mielipidettä; välttele suoraa neuvomista ja valmiita ratkaisuja

KANNUSTA

HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen kuuluu niin opettajan kuin koulun muidenkin ammattilaisten tehtäviin.

Opettaja on ensisijaisesti vastuussa oman ryhmänsä hyvinvoinnin seuraamisesta sekä haasteiden varhaisesta tunnistamisesta.

Hyvinvointitaitojen harjoittelu ennaltaehkäisee pahoinvointia ja koulupoissaoloja. Ota hyvinvoinnin edistäminen osaksi opetustasi joka päivä!

- Harjoittele tunne- ja sosiaalisia taitoja oppitunneilla erilaisten harjoitusten ja pari- tai ryhmätöiden avulla.
- Tunteista avoimesti puhuminen on tärkeää. Omalla esimerkilläsi osoitat oppilaille, että tunteista saa ja pitää puhua.
- Oppilaiden kanssa on hyvä harjoitella myös rentoutumista ja rauhoittumista. Jo muutaman minuutin harjoittelu päivässä voi rauhoittaa oppilaita ja parantaa luokan työrauhaa.
- Tue oppilaan itsetuntemusta ja positiivista minäkuvaa. Kun oppilas tunnistaa vahvuuksiaan oppijana, hänen on helpompi vahvistaa myös heikompia ominaisuuksiaan.
- Anna positiivista palautetta jokaiselle oppilaalle.
- Seuraa oppilaiden hyvinvointia ja siinä mahdollisesti tapahtuvia muutoksia. Muutokset käytöksessä ovat aina merkki jostakin.

KOULUNKÄYNTIKYVYN TUKEMINEN

Oppilaan koulunkäytikyvyn tukemisen ja poissaolojen ennaltaehkäisyn kannalta on erityisen tärkeää, että koulussa seurataan ja tilastoidaan poissaoloja. Vaikka poissaolojen seuraaminen on tärkeää, muista myös positiivisesti huomioida oppilaan läsnäolo koulussa.

Koulupoissaolot- tunnista ensimerkit -opas huoltajille https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2023/08/Koulukunnossa_huoltajien_esite_082023.pdf

Varhainen puuttuminen koulupoissaoloihin -opas opettajalle https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2023/08/Koulukunnossa_opettajan_miniopas.pdf

- Sosiogrammi, sosiaalinen selvitys

LISÄÄ NÄITÄ:

- Huomaa oppilas ja tue hänen osallisuuden tunnettaan koulussa.
- Läsnäolosta palkitseminen joko sanoin tai konkreettisesti. Osoita olevasi iloinen, että oppilas on koulussa.
- Positiivisen luokkailmapiirin ja turvallisuuden tunteen ylläpitäminen erilaisilla ryhmäytymisharjoituksilla ja omalla esimerkilläsi. Panosta ryhmäytymiseen ja yhteisöllisyyteen jokaisena koulupäivänä, erityisesti nivelvaiheissa.

- Osoita oppilaille, että vaikeistakin asioista puhuminen on sallittua, ja koulusta löytyy turvallisia aikuisia avuksi ongelmatilanteisiin. Mielensterveysongelmista tulee puhua avoimesti.
- Koulunkäynnin tai sosiaalisten suhteiden haasteista keskusteleminen oppilaan kanssa. Ylläpidä luottamuksellista oppilas-opettajasuhdetta sekä anna tilaa oppilaan tunteille.
- Poissaolojen seuraaminen säännöllisesti. Reagoi poissaolojen varoitusmerkkeihin, jotta mahdollinen poissaolokierre saadaan katkaistua mahdollisimman varhain.

VÄLTÄ NÄITÄ:

- Poissaolojen negatiivinen huomioiminen tai niistä kysyminen. Älä kysy oppilaalta ensimmäisenä, miksi hän on ollut poissa koulusta.
- Älä odota ongelmien kasaantumista, vaan toimi ennalta ehkäisevästi. Ole yhteydessä kotiin ja tarvittaessa muihin ammattilaisiin.

[palaa alkuun](#)

KOHDENNETUT TOIMET **poissaoloja 5-10%**

TUNNISTA RISKITEKIJÄT

Alttiutta poissaoloihin voivat lisätä erinäiset tekijät. Riskitekijöiden tunnistaminen on varhaisen puuttumisen kannalta olennaista. Riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- oppimisvaikeudet
- mielialaoireet ja ahdistus
- puutteet tunnesäätelyssä
- huono kouluilmapiiri
- heikko oppilas-opettajasuhde
- kiusaaminen
- yksinäisyys
- fyysiset oireet
- tunnistamattomat oppimisvaikeudet
- vähäinen kodin ja koulun yhteistyö
- matala sosioekonominen asema
- perhedynamiikan ongelmat
- vanhempien mielensterveys- ja/tai päihdeongelma

- ylisuojelevat vanhemmat

HAVAINTO PUHEEKSI

Turvallisessa kasvu- ja oppimisympäristössä tuetaan oppilaan oppimista ja hyvinvointia ennaltaehkäisevästi ja moniammatillisesti.

Oppilaan turvallisuuden tunnetta lisää tieto siitä, että koulussa on turvallisia aikuisia hänen saatavillaan. Tässä tehtävässä jokaisella koulun aikuisella on merkityksellinen rooli.

Vinkit turvallisten aikuisten näkyväksi tekemiseen:

“Oppilaille kerrotaan, että kaikista asioista ja tunteista voi puhua.”

“Koulun aikuiset pysähtyvät oppilaiden asioiden äärellä ja kuuntelevat.”

“Kouluterveydenhoitaja, kuraattori ja psykologi voivat esimerkiksi puolen vuoden välein tehdä esittäytymiskierroksen jokaiseen luokkaan. On tärkeää, että oppilaat tietävät, millaisissa asioissa ammattilaiset voivat auttaa.”

“Oppilailta kysytään säännöllisesti, mitä heille kuuluu.”

“Opiskeluhuollon ammattilaiset voivat jalkautua säännöllisesti oppilaiden pariin. Esimerkiksi välitunnit soveltuvat hyvin tähän tarkoitukseen.”

Havainnoi, haastattele ja pysähdy

Keinoja poissaolojen taustalla olevien syiden varhaiseen puuttumiseen ja ymmärtämiseen

- Opettajan tekemät ryhmä- ja yksilöarviot
- Kouluterveystarkastukset ja somaattiset lisätutkimukset
- koulupsykologin tutkimukset
- toimintakyvyn arviointi (toimintakykyarvio.fi)
- Lapset puheeksi -menetelmä
- Koulupoissaolojen kartoituslomakkeet

ISAP <https://www.tuuve.fi/wp-content/uploads/2020/03/Koulupoissaolojen-oireet-ja-syyt-ISAP-Versio1.2.pdf>

S-RAS https://www.socca.fi/files/7718/Koulupoissaolokysely_-_lapsi_nuori.pdf

SNACK <https://koulupoissaolo.fi/wp-content/uploads/2021/02/Koulupoissaolojen-tarkistuslista-1.pdf>

YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON TOIMIJAAN

16 § (25.5.2022/377)

Yhteydenotto opiskeluhoitopalvelujen saamiseksi

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuollon työntekijään, jollei 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin.

Toimitaan monialaisesti

Selvitetään syitä käyttäytymisen muutokseen tai poissaoloihin

- yhteistyössä lapsen tai nuoren, huoltajien sekä oppilashuollon tai verkostojen kanssa

Tehdään toimintasuunnitelma lapsen ja nuoren tukemiseksi

- Miten lapsen ja nuoren pärjäämistä tuetaan oppilashuollollisin keinoin?
- Millaisista pedagogisista järjestelyistä lapsi tai nuori hyötyy?
- Miten lasta tai nuorta voidaan tukea luokkayhteisö-, luokka- tai ryhmätasolla?

Kirjataan oppilashuollolliset asiat oppilashuollon asiakirjoihin ja pedagogiset asiat pedagogisiin asiakirjoihin.

- Oppilashuoltokertomus syntyy vain, jos oppilashuollon henkilöstö on mukana yhteisötapaamisessa.

[palaa alkuun](#)

VAHVA TUKI poissaoloja 20% ja enemmän

MIKÄ ON ONGELMALLINEN POISSAOLO?

Oppilaan koulupoissaolot voivat olla joko luvattomia tai huoltajan selvittämiä, sairaus- tai muita poissaoloja.

Poissaoloja tulee jokaiselle, mutta pitkittyessään kaikki poissaolot ovat ongelmallisia.

Ongelmallisten poissaolojen määrittelmä vaihtelee, mutta tutkimusten perusteella on merkityksellisiksi todettu seuraavat raja arvot:

20 % POISSAOLOJA kuluneen lukukauden/ tarkastetun jakson aikana.

ja/tai **SUURIA VAIKEUKSIA LÄHTEÄ KOULUUN**

TOIMINTAA – luvattomien poissaolojen selvittelyä jatketaan

Kun koulun tukitoimet ja oppilashuollon palvelut eivät riitä ja lapsen tai nuoren on vaikea sitoutua koulunkäyntiin ja koulunkäynti on haastavaa.

Havainto tai poissaolo on otettu puheeksi ja huoltajien kanssa on tehty yhteistyötä, mutta

- huoli jatkuu
- poissaolojen syyt mietityttävät tai herättävät huolen
- poissaoloihin liittyvä opintojen eteneminen herättää huolen
- luvattomien poissaolojen syihin ei ole saatu selvyyttä
- luvattomat poissaolot jatkuvat

valitaan seuraavista toimintaohjeista sopiva:

1. Konsultoidaan oppilashuollon toimijaa tai muuta asiantuntijaa
2. Kootaan yksilökohtainen moniammatillinen asiantuntijapalaveri, johon kutsutaan oppilashuollon toimija tai koululääkäri mukaan.
3. Käydään kasvatuskeskustelu tai Lapset puheeksi -keskustelu ja oppilaan tuen tarve selvitetään muulla tavoin.

Tarkoituksena on mahdollisimman avoin yhteistyö oppilaan, huoltajan, koulun ja oppilashuollon henkilöstön sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden välillä (esim. kouluterveydenhuollon psykiatrisen sairaanhoitaja, sosiaalihuoltolain mukaiset perhepalvelut, lastensuojelu, perus- ja erikoissaairaanhoito)

Jos huoltaja kieltäytyy yhteistyön tekemisestä ja huoli lapsen tai nuoren tilanteesta jatkuu, tehdään lastensuojeluilmoitus

<https://digitaalinensoitekeskus.pohde.fi/palvelut/lastensuojeluilmoitus/>

Työntekijä ei voi siirtää ilmoituksen tekemistä muille.

Samasta asiasta voidaan tehdä useita ilmoituksia, mikäli huoli jatkuu.

ASKELEET KOHTI KOULUA

Yhteydenpitäminen säännöllisesti

- Yhteys koulun toimintaan, opettajaan tai muuhun koulun aikuiseen ei katkea
- Yhteydenpito huoltajiin ja hoitaviin tahoihin
- Sovitaan, kuka yhteydenpidosta vastaa ja miten yhteydenpitoa toteutetaan.
- Kannustetaan myös oppilasta pitämään yhteyttä kouluun, esim. kavereihin tai johonkin koulun aikuiseen.

Suunnitellaan kouluun palaamista

- Madalletaan kouluun tulemisen ja kouluun kiinnittymisen esteitä
- Yhteistyössä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa.
- Huomioidaan eri asiantuntijoiden näkemykset tuen tarpeesta.
- Huomioidaan koulu yhteisön valmistautuminen ja järjestelyt.

[palaa alkuun](#)

KOULUUN KIINNITTYMINEN

Koulun tehtävänä on luoda oppilaalle edellytykset kouluun kiinnittymiselle. Kouluun kiinnittyminen voidaan jakaa

- 1) emotionaaliseen kiinnittymiseen, eli kouluun liittyviin tunnekokemuksiin,
- 2) toiminnalliseen kiinnittymiseen, eli aktiiviseen osallisuuteen koulussa sekä
- 3) kognitiiviseen kiinnittymiseen, eli oppimiseen ja koulunkäyntiin panostamiseen.

Tarkista, toteutuvatko koulussasi keskeiset kouluun kiinnittymisen edellytykset:

- Emotionaalinen kiinnittyminen
- Ryhmäyttämiseen ja turvalliseen luokkailmaperiin panostaminen
- Turvallinen kasvuympäristö, jossa ei esiinny kiusaamista
- Nivelvaiheen tuki
- Tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu osana opetusta
- Henkilöstön tietoisuus turvallisuuden tunteen vaikutuksesta oppilaiden toimintakyvylle
- Hyvinvoiva henkilöstö ja turvallisten aikuisten näkyminen oppilaille
- Positiivinen vahvistaminen ja hyvän huomaaminen
- Itsetunnon tukeminen soveltuvien tehtävien kautta
- Ikä- ja taitotasaisen osallisuuden edistäminen
- Lasten ja nuorten kuuleminen ja kuunteleminen
- Joustavuus opintojen etenemisessä ja suunnittelussa
- Itseohjautuvuuden edistäminen oppilaan valmiudet huomioiden. Huom. Itseohjautuva työskentely ei sovi kaikille oppilaille. Oppilaalta ei pidä vaatia liikaa.
- Oppilaantuntemuksen hyödyntäminen oppituntien sisältöjä suunniteltaessa.
- Kognitiivinen kiinnittyminen
- Liiallisen kuormituksen välttäminen ja erityisten opetusjärjestelyjen mahdollistaminen
- Kolmiportaisen tuen oikeanlainen hyödyntäminen
- Yksilöllistäminen ja siihen tarvittavat resurssit
- Yksilölliset ja monipuoliset mahdollisuudet osaamisen osoittamiseen
- Eriyttäminen sekä alas- että ylöspäin
- Mahdollisuus tukiopeutukseen

KOULUN TOIMINTAKULTTUURIN TUKEMINEN

Oppilaan kouluun kiinnittymistä ja koulun toimintakulttuuria voidaan vahvistaa yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toimesta.

- Koulun toimintakulttuurin kehittäminen: kehittämistoiminnan suunnittelu, suunnitelman toteutuminen ja arviointi
- Kehittäminen perustuu lukuvuosittain kerättävään hyvinvointitietoon, mutta myös koulun arjessa tehtyihin havaintoihin ja ilmiöihin.
- Yksiköissä huomioidaan yhteisötason tukitoimet yksilötason tukitoimien rinnalla.

Jokainen koulun aikuinen on vastuussa toimintakulttuurin kehittämistyöstä ja työtä tehdään yhdessä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Työhön tarvitaan mukaan myös oppilaat, huoltajat ja koulun yhteistyökumppanit.

Suunnitelmallinen yhteisöllinen oppilashuoltotyö luo koulun toimintakulttuuria, joka edistää hyvinvointia, tukee kouluun kiinnittymistä ja ennaltaehkäisee poissaoloja.

Toimintakulttuurin kehittämisen keskiössä

KOHTAAMINEN

- Osallisuuden kokemus ja tunne yhteisöön kuulumisesta
- Välittävät aikuiset
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arjessa
- Kodin ja koulun yhteisön työn toteuttaminen

ONNISTUMISEN ILO

- Kiireetön ilmapiiri
- Hyvinvointia tukevat pedagogiset ratkaisut.
- Onnistumisten ja vahvuuksien huomaaminen

TURVALLISET RAKENTEET

- Tiedolla ja taidolla johtaminen.
- Koulun monialainen yhteistyö.

[palaa alkuun](#)

LÄHTEET:

Hyvä olla koulussa! Läsnäolon tukeminen Oulussa

Koulu kunnossa Läsnäolomalli (<https://www.koulukunnossa.fi/lasnaolomalli/>)